

Ehdotus A 1916/UHN
Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Mietintö, joka koskee jäsenehdotusta yhteisistä toimista fossiilisten polttoaineiden tuotannon vaiheittaiseksi lopettamiseksi (A 1916/ UHN)

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se laatii pohjoismaisen julkilausuman tarpeesta vähentää fossiilisten polttoaineiden tuotantoa tulevaisuudessa Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Taustaa

Nykyisillä ilmastotoimilla planeettamme on lämpenemässä 2,5–2,9 celsiusastetta.¹ Ilmastokriisin pahimpien seurausten estämiseksi Pariisin ilmastopimuksen 1,5 asteen tavoitteesta on pidettävä kiinni kaikin keinoin.

Lähes 90 % kaikista kasvihuonekaasupäästöistä on peräisin hiilen, öljyn ja maakaasun polttamisesta.² Jotta 1,5 asteen tavoite voidaan saavuttaa, fossiilisten polttoaineiden käytöstä on luovuttava nopeasti. Yhä useammat maailman maat ovat asettaneet nettonollatavoitteita, mutta ne eivät kuitenkaan ole suunnitelleet tavoitteidensa mukaisia tuotantovähennyksiä. Sen sijaan maiden hallitukset suunnittelevat tuottavansa vuoteen 2030 mennessä kaksi kertaa enemmän fossiilisia polttoaineita kuin 1,5 asteen tavoite sallii.³ Ilmastotutkimuslaitos Ciceron mukaan fossiilisten polttoaineiden tarjontaa maailmanmarkkinoilla on myös samalla vähennettävä epäsuotuisien hintamekanismien torjumiseksi, sillä muuten on vaarana, että fossiilisten polttoaineiden käyttö jatkuu kaikesta huolimatta.⁴

Pohjoismaisen vision mukaan Pohjolasta tulee maailman kestävin alue, ja tavoitteena on lisätä ilmastotoimia merkittävästi. Vuonna 2019 antamassaan Helsingin julkilausumassa Pohjoismaat sitoutuivat ilmastoneutraaliutta koskevaan tavoitteeseen. Maat ei-

¹ <https://climateactiontracker.org/global/temperatures/>

² <https://www.pbl.nl/en/trends-in-global-co2-emissions>

³ <https://productiongap.org/2021report/>

⁴ <https://pub.cicero.oslo.no/cicero-xmlui/handle/11250/2434201>

vät kuitenkin sitoutuneet luopumaan fossiilisten polttoaineiden tuotannosta, vaan ai-noastaan niiden käytöstä. Yhteisen sitoumuksen sijaan mailla on yksittäisiä kansallisia säännöksiä tai pyrkimyksiä, joissa on määritelty päättymispäiviä ja muita rajoituksia.

YK:n COP26-ilmastokokouksen yhteydessä perustettiin BOGA – Beyond Oil & Gas Alliance.⁵ Allianssin tarkoituksena on edistää öljyn- ja kaasuntuotannon hallittua ja vaiheittaista lopettamista jäsenvaltioissa. Tähän tarkoitukseen se tarjoaa kansainvälisen forumin, joka tukee hallituksia niiden velvoitteiden täyttämässä. Allianssia johtaa Tanska yhdessä Costa Rican kanssa. Ruotsi ja Grönlanti ovat allianssin ydinjäseniä, ja Suomi on sen ystävää. Kaikkien Pohjoismaiden jäsenyys antaisi erittäin vahvan pohjoismaisen viestin. Se olisi osoitus siitä, että Pohjola kannattaa alueena allianssin aiesopimusta, vaikka maiden ja itsehallintoalueiden aikataulut ja toteutustavat poikkeavat toisistaan.

Kollektiivisen jäsenyyden merkityksen korostamiseksi olisi tärkeää antaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle tehtäväksi laatia Helsingin julkilausuman kaltainen pääministereiden julkilausuma siitä, miten Pohjoismaat aikovat vähentää omaa fossiilisten polttoaineiden tuotantoaan. Vahvat ja uskottavat pohjoismaiset vihreän siirtymän toimet, niin kansalliset kuin yhteisetkin, luovat hyvät edellytykset nousta kansainväliseksi esikuvaksi. Roolimallina toimiminen on tärkeä osa ilmastodiplomatiaa ja tuo uskottavuutta esittäessämme vaatimuksia muille maille.

Uskottava ja kattava ilmastopolitiikka edellyttää toimia sekä fossiilisten polttoaineiden käytön että tuotannon vähentämiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisissäkin yhteyksissä. Toistaiseksi toimissa on kuitenkin lähinnä keskitytty fossiilisten polttoaineiden käyttöön. Nyt on aika tarttua yhdessä tuotannon vähentämiseen. Vain siten Pohjoismaat ja maailma voivat päästä 1,5 asteen tavoitteeseen.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta jakaa Pohjoismaiden pääministereiden vision Pohjolasta hiilineutraalina ja maailman kestävämpänä alueena. Valiokunta toteaa lisäksi, että Kansainvälisen energiajärjestön (IEA) mukaan fossiilisten polttoaineiden tuen osittainenkin lopettaminen voi tuottaa 12 % globaaleista päästövähennyksistä.

Vihreä siirtymä kohti hiilineutraaleja yhteiskuntia edellyttää muun muassa teknisten ratkaisujen kehittämistä ja käyttöönottoa sekä luontopohjaisten ratkaisujen käytön vauhdittamista. Vihreälle siirtymälle on asetettava selkeät tavoitteet. Vahvasta pohjoismaisesta yhteistyöstä ja maiden välisistä yhtäläisyyksistä huolimatta Pohjoismaiden välillä on eroja, mikä koskee niin teknisiä kuin luontopohjaisiakin ratkaisuja. Sosiaalide-

⁵ <https://beyondoilandgasalliance.com/>

mokraattinen ryhmä korosti, että Beyond Oil & Gas Allianceen kuuluminen on kansallinen asia, eikä ryhmä siksi kannattanut kyseistä että-lauseetta. Vapaa Pohjola oli samaa mieltä.

Konservatiivinen ryhmä huomautti, että fossiilisista polttoaineista luopuminen edellyttää vaihtoehtoisia energianlähteitä, joilla voidaan sekä kattaa Pohjoismaiden tarpeet että korvata nykyinen fossiilisten polttoaineiden vienti. Ryhmä ei pidä suotavana, että fossiilisten polttoaineiden pohjoismaisen tuotannon lopettaminen johtaa niiden tuonnin lisääntymiseen esimerkiksi Venäjältä. Pohjoismaiden vihreä vasemmisto tuki esitetyä ehdotusta ja korosti, että valiokunta näki Grönlannin-vierailunsa aikana käytännössä ilmastonmuutoksen laajoja vaikutuksia, ja siitä syystä se kehotti valiokuntaa tukemaan ehdotusta.

Suositus Pohjoismaiden hallituksille liittyä Beyond Oil & Gas Alliancen jäseniksi ei saanut enemmistön tukea, ja kyseinen että-lause päätettiin poistaa ehdotuksesta.

Koska valiokunta ei ollut yksimielinen toisen että-lauseen sanamuodosta, keskiryhmä ehdotti sen muotoilemista uudelleen, minkä jälkeen että-lause kuuluu seuraavasti: "että se laatii pohjoismaisen julkilausuman tarpeesta vähentää fossiilisten polttoaineiden tuotantoa tulevaisuudessa Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi". Keskiryhmä painotti, että on tärkeää keskustella myös tuotannosta eikä ainoastaan käytöstä.

Tukholmassa 24. tammikuuta 2023

*Simon Holmström (HI),
Rebecka Le Moine (MP)
Johan Dahl (Sb),
Ola Elvestuen (V)*

*Alexandra Anstrell (M)
Lene Westgaard-Halle (H)
Marianne Bigum (SF)
Mariane Paviasen (IA)*